

Opgaven i teoretisk pædagogikum, maj 2017

Tema 1: At synliggøre læring

Virkeligheden i dagens gymnasiale uddannelser udgøres af en stor elevdiversitet, samtidig med at der stilles krav om, at alle skal lære så meget som muligt. Dette motiverer til en øget interesse for, hvilke tilgange i undervisningen, der skaber læring hos eleverne, og hvilke der ikke gør. Fx udtaler rektor Allan Kjær Andersen i Gymnasieskolen: *"Når elevgrundlaget er blevet så sammensat, som det er, så er vi nødt til at udvikle metoder, så vi ved, om det, vi gør i undervisningen, hjælper eleverne eller ej. ... Derfor er lærerne nødt til at samle information om den enkelte elev på en langt mere systematisk måde end hidtil."*¹

I forlængelse heraf beskriver Qvortrup og Qvortrup, hvordan gymnasiet har gennemgået et paradigmeskifte fra et fagcentreret over et elevcentreret til - i løbet af de sidste 5 år - et læringscentreret paradigme. *"I det læringscentrerede gymnasium er den didaktiske praksis ikke længere defineret af pensum eller elev-motivation, men af læringsmål, og begrebet synlig læring og læringscentreret didaktik, dvs. undervisning for læring, har vundet indpas."*²

John Hatties udgivelse *"Visible learning"*³ er et markant udtryk for det læringscentrede paradigme. Idealet bag synlig læring er, at elevernes læring skal være synlig for læreren, forstået på den måde, at omdrejningspunktet for den kompetente lærer er, hvilken effekt undervisningen rent faktisk har på eleverne.⁴ Det "synlige" aspekt refererer også til at gøre eleverne bevidste om, hvor de er på vej hen, hvordan de klarer sig, og hvad næste skridt er.⁵

Én side af forskningen i synlig læring fokuserer meget på empiri og evidens. Uddannelsesforsker Andreas Helmke mener, at lærere bør arbejde lige så evidensbaseret som andre beslægtede professioner. Han har udtalt at *"også i skolen har vi brug for en velfunderet dokumentation som grundlag for pædagogiske*

¹ <http://gymnasieskolen.dk/rektor-vi-m%C3%A5-ikke-tage-d%C3%B8mmekraften-fra-l%C3%A6rerne>

² <http://www.gymnasieforskning.dk/wp-content/uploads/2015/09/L%C3%A6ringscenteret-uddannelse-i-gymnasiet.pdf>

Qvortrup og Qvortrup refererer til følgende forskere: Hattie 2013; Hattie & Yates 2014; Robinson 2011; L. Qvortrup 2015, Keiding & A. Qvortrup 2014; Bjerg & Staunæs 2014. Se de fulde referencer i linket.

³ Hattie, J: Visible Learning, 2009, Routledge

⁴ Hattie, J: Synlig læring for lærere. 2013 Dafolo

⁵ Hattie, J: Synlig læring for lærere. 2013 Dafolo, s.23, 29, 47.

indsatser.”⁶

Kritikere har imidlertid fremført, at hvis en professionel praksis skal være evidensbaseret, så reducerer man den udøendes dømmekraft. Lars Qvortrup formulerer det sådan: *”Skrækscenariet har været ’manualisering’: Man har været bange for, at der kommer evidensfolk ind i klasseværelset og siger til læreren, at nu skal du undervise på denne her måde (...) Hvis man tror, evidens handler om at indføre manualer og handler om instrumental kausalitet – hvis du gør sådan, sker der sådan – så har du misforstået evidensbegrebet.”*⁷

I en bredere tilgang handler synlig læring om, at læreren udforsker sin praksis og afdækker dens virkning, samt ser sig som en forandringsagent, der bevidst tilvejebringer betingelser og omstændigheder, der indvirker på elevernes læring.⁸

Det er præcis denne tilgang, vi finder i det aktionslærings- og caseperspektiv, der er indlagt i teoretisk pædagogikum. Steen Beck skriver således at: *”Ideen (med aktionslæring) er, at man skal bruge nogle af de teoretiske overvejelser som inspiration til at iværksætte aktioner.”*⁹ Aktionerne vil skabe data, der kan bruges til cases i uddannelsen. Et eksempel på dette er fx en udgivelse med en række korte praksisnære beskrivelser af aktioner på VUC skrevet af VUC-lærere, som i løbet af 2014 og 2015 har deltaget i et aktionsforskningsprojekt.¹⁰

En grundlæggende præmis for arbejdet med synlig læring er, at læreren formulerer konkrete mål for undervisningen og succeskriterier, som eleverne kan forstå. En metode til dette er baglæns design af undervisningen, som Sophie Holm Strøm uddyber i fire trin med reference til Hattie.¹¹

Samme tilgang nævner professor Jens Rasmussen: *”Den læringsmålstyrede undervisning begynder med det, den traditionelle undervisning forstår som afslutning, nemlig elevernes læringsresultater. I forlængelse heraf bliver evaluering og feedback helt central.”* Jens Rasmussen fortsætter: *”Tidlig formativ evaluering – altså evaluering for læring, ikke af læring – informerer læreren om, hvor eleverne befinder sig i forhold til målene.”*¹²

⁶ Hattie, H og Yates, G. Synlig læring og lærings anatomi, 2014, Dafolo, s. 11

⁷ <http://www.gymnasieforskning.dk/wp-content/uploads/2014/03/Gymnasierne-f%C3%A5r-%C3%B8jnene-op-for-evidens.pdf>

⁸ Hattie, H og Yates, G, Synlig læring og lærings anatomi, 2014, Dafolo, s.17

⁹ Beck, S: Pædagogikum mellem teori og praksis, 2016, Frydenlund, s. 34

¹⁰ http://www.sdu.dk/~media/Files/Om_SDUCentre/C_CFS/Didaktisk%20innovation_A5.pdf

¹¹ Strøm, S. H, Synlig læring i gymnasiet og på HF, 2015, Dafolo, kapitel 3 s. 37ff

¹² <https://uvm.dk/da/Uddannelser/Folkeskolen/Laering-og-laeringsmiljoe/Laeringsmaalstyret-undervisning/Forsker-om-laeringsmaalstyret-undervisning-og-laering>

Sophie Holm Strøm supplerer med vigtigheden af at sætte eleverne i stand til at overvåge deres egen læring især ved at øge deres evalueringskompetence.¹³

På Ørestadens Gymnasium har de systematisk arbejdet med portfolio som en struktur for at opstille klare mål for undervisningen og for at synliggøre, hvad eleverne har lært. *“Det har været vores erfaring tidligere, at elever var mindre motiverede, fordi de ikke syntes, at undervisningen rykkede dem. Derfor er vi nødt til at gøre det synligt, hvad de rent faktisk lærer. Det er en hel anden måde at undervise på, når man skal tage udgangspunkt i synlig læring og portfolioerne.”*¹⁴

Kritikere af synlig læring fremhæver det som et problem, hvis fokus bliver for smalt, og vigtige sociale og studierelevante kompetencer glemmes, fordi de ikke er så lette at måle. *“Der er tendens til, at det, der måles på, prioriteres i undervisningen. Så hvis der måles på faglige parametre, er det det faglige, der kommer til at fylde mest, og ikke de kompetencer, der også er nødvendige for at blive hele mennesker, fx ansvarlighed, samarbejdsevne, empati osv. Vi får hvad vi måler på, på godt og ondt.”*¹⁵

På SDU afholdt man i efteråret 2015 et symposium om synlig læring og evidensbaseret undervisning i uddannelsessektoren. Symposiet diskuterede netop, hvilken indflydelse det stærke fokus på mål og målstyring har på fagdidaktikken, herunder dannelse, indhold og den fagdidaktiske praksis.¹⁶

Inden for temaet ”at synliggøre læring” skal du udarbejde en problemformulering, som afgrænser og fokuserer på et eller flere aspekter ved temaet, som det fx er udfoldet ovenfor. Med udgangspunkt i dit valgte problem skal du analysere og vurdere et kortere eller længere undervisningsforløb i et af dine fag eller på tværs af fag, hvor du gennem dine didaktiske valg i undervisningen har arbejdet med at gøre dine elevers læring synlig både for dig og for dem. Du skal inddrage såvel almindidaktik som fagdidaktik, og dine didaktiske valg skal begrundes både teoretisk og praktisk. Se i øvrigt krav til opgaven i Studieordningen for Uddannelsen i teoretisk pædagogikum.

¹³ Strøm, S. H, Synlig læring i gymnasiet og på HF, 2015, Dafolo, kapitel 5 s.83ff

¹⁴ <http://gymnasieskolen.dk/synlig-l%C3%A6ring-kr%C3%A6ver-ny-l%C3%A6rerrolle>

¹⁵ <http://gymnasieskolen.dk/gammel-vin-p%C3%A5-nye-flasker>

¹⁶ Cursiv nr. 19 se <http://edu.au.dk/forskning/publikationer/cursivskriftserie/>